

deSingel

Skrjabin Discovery

---

zo 20 sep 2015
11.30 uur → 22.40 uur

piano 2015-16

Skrjabin Discovery
Alexander Melnikov, Maria Lettberg & Vitaly Samoshko
zo 20 sep 2015

Stephen Hough
wo 7 okt 2015

Publieke masterclasses olv. Stephen Hough
do 8 okt 2015

Anna Vinnitskaja
do 29 okt 2015

Publieke masterclasses olv. Frank Braley
di 1 dec 2015

Marc-André Hamelin
do 10 dec 2015

Mariam Batsashvili
wo 27 jan 2016

Jeremy Denk lecture recital & concert
za 6 feb 2016

Tae-Hyung Kim
do 19 mei 2016

---

teksten programmaboekje **Christine Dysers, Chloë Herteleer**
coördinatie programmaboekje **deSingel**

Gelieve uw GSM uit te schakelen.

De inleidingen kan u achteraf beluisteren via www.desingel.be. Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze.

Reageer en win

Op www.desingel.be kan u uw visie, opinie, commentaar, appreciatie, ... betreffende het programma van deSingel met andere toeschouwers delen. Selecteer hiervoor voorstelling/concert/tentoonstelling van uw keuze. Neemt u deel aan dit forum, dan maakt u meteen kans om tickets te winnen.

Grand café deSingel

open alle dagen 9 → 24 uur informatie en reserveren

+32 (0)3 237 71 00

www.grandcafedesingel.be

drankjes / hapjes / snacks / uitgebreid tafelen

Bij onze concerten worden occasioneel cd's te koop aangeboden door

La Boîte à Musique

Coudenberg 74 | Brussel +32 (0)2 513 09 65
www.classicalmusic.be

Met bijzondere dank aan **Ortwin Moreau** voor het stemmen en het onderhoud van de concertvleugels van deSingel

Moreau Pianoservice

Kapucinessenstraat 32

2000 Antwerpen

+32 (0)486 83 63 98

www.moreau-pianoservice.be

Alexander Skrjabin, tekening Leonid Pasternak

Alexander Skrjabin (1872-1915)

11.30 uur | Blauwe zaal

Maria Lettberg piano

Sonate nr 1 in f, opus 6 (1892/93) 25'

Allegro con fuoco
(zonder tempo aanduiding)

Presto
Funebre

Vers la flamme. Poème pour piano, opus 72
(1914) 6'

Sonate nr 10, opus 70 (1912/13) 14'

12.30 uur | Witte zaal (volg Beel hoog)

lezing door Francis Maes ± 60'

'Hoe mysterieus is Skrjabin? Over de relatie tussen
Skrjabins muziek en het Russische symbolisme.'
spreektaal Nederlands

± 13.30 uur | pauze

14.30 uur | Blauwe zaal

lecture recital door Maria Lettberg ± 75'

'Skrjabins stijlontwikkeling in een historische samenhang'
spreektaal Engels

Etude in cis, opus 2 nr 1 (1886-89)

Sonate-Fantaisie in gis, opus posth. (1886)

Valse in Des, opus posth. (1886)

Mazurka in e, opus 25 nr 3 (1898-99)

Poème in Fis, opus 32 nr 1 (1903)

Rêverie in C, opus 49 nr 3 (1905)

Prélude in a, opus 51 nr 2 (1906/7)

Poème, opus 69 nr 1 (1912/13)

Prélude, opus 74 nr 2 (1914)

± 15.45 uur pauze

16.30 uur | Blauwe zaal

Vitaly Samoshko piano

Sonate nr 5 in Fis, opus 53 (1907) 12'

24 Préludes, opus 11 (1888-1896) 35'

Etude in Fis, opus 42 nr 4 (1902/3) 3'

Etude in cis, opus 42 nr 5 (1902/3) 3'

korte pauze ca. 5'

Fantaisie in b, opus 28 (1900) 10'

12 Etudes, opus 8 (1894/95) 30'

± 18.10 uur pauze

---

20 uur | Blauwe zaal

Alexander Melnikov piano

Alexander Skrjabin

Sonate-Fantaisie nr 2 in gis, opus 19 (1892-97) 13'

Andante

Presto

Sonate nr 3 in fis, opus 23 (1897/98) 21'

Drammatico

Allegretto

Andante

Presto con fuoco (attacca)

Sonate nr 9, opus 68 'Messe Noire' (1911-13) 9'

pauze

Morton Feldman (1926-1987)

Triadic Memories (1981) 90'

Alexander Scriabin © Archiv für Kunst und Geschichte Berlin

Skrjabin Discovery

Muziek van het ongrijpbare

I am God!
I am nothing, I'm play, I am freedom, I am life.
I am the boundary, I am the peak.

Alexander Scriabin, 1905

Een Messias, door God op aarde gezet om spirituele bevrijding te brengen via kunst. Zo zag de Russische pianist en componist Alexander Scriabin (1872-1915) zichzelf. Honderd jaar na zijn dood blijft deze eigenzinnige componist – die volgens de Russische tijdrekening trouwens werd geboren op Kerstmis en stierf op Pasen – nog steeds één van de meest enigmatische en controversiële figuren uit de ganse muziekgeschiedenis.

De man die nergens thuishoort

Van alle bijvoeglijke naamwoorden past het woord 'mysterieus' misschien wel het best bij Scriabin. Hoewel zijn muziek niet specifiek Russisch is, valt ze ook niet volledig in een andere, bijvoorbeeld West-Europese traditie te passen. Dit maakt zijn oeuvre tot een uniek en autonoom gegeven binnen de muziekgeschiedenis. In de jeugdwerken zijn nog duidelijke invloeden te bespeuren: de geest van Frédéric Chopin (1810-1849) sluimert door Scriabins vroege pianowerken en de nalatenschap van Richard Wagner (1813-1883) is merkbaar aanwezig in zijn symfonisch werk. Langzaam maar zeker laat Scriabin echter alle muzikale invloeden achterwege om een geheel eigen muzikaal idioom te ontwikkelen. Een volledig individuele taal, gebaseerd op verregaande harmonische en ritmische vernieuwingen. Collega-componist Igor Stravinsky (1882-1971) beschreef Scriabin dan ook als "a man without citizenship". Hij lijkt hiermee te suggereren dat deze muziek aan geen enkele culturele noch muzikale conventie voldoet.

Toch zijn een aantal duidelijke invloeden te bespeuren in dit op het eerste zicht ondoordringbare oeuvre. Scriabin was namelijk een belezen man met een zeer ruim interesseveld: van westerse filosofie over Russisch symbolisme tot theosofie en mysticisme. Het occulte en esoterische was aan het begin van de twintigste eeuw namelijk erg in de mode in Rusland. Waar andere componisten ook sporadisch dweepten met ideeën uit het symbolisme en het mysticisme (zoals

bijvoorbeeld de Oostenrijker Arnold Schönberg (1874-1951) in zijn symfonisch gedicht 'Verklärte Nacht' uit 1899), is Skrjabins muziek de eerste die effectief een mysticisme lijkt op te roepen, eerder dan het louter af te beelden.

Op het einde van zijn leven werden de theorieën van Skrjabin echter wel extreem esoterisch. In een poging om een kunstwerk te creëren dat alle zintuigen tegelijk zou prikkelen – inclusief de reuk-, smaak- en tastzin! – kocht de componist een stuk grond in Darjeeling, India. Het grootschalige project, dat de titel 'Mysterium' kreeg, zou namelijk in een speciaal daartoe gebouwde tempel plaatsvinden, zodat duizenden toeschouwers van over de ganse wereld het spektakel zouden kunnen meemaken:

"Klokken vanuit de hemel zouden de toeschouwers van over alle uithoeken van de wereld samenroepen. Een schitterende poel van water zou de goddelijkheid van het halfcirkelvormige podium vervullen. De toeschouwers zouden in rijen tegenover het water zitten. Skrjabin zou aan de piano zitten, omringd door muzikanten, zangers en dansers. Acteurs in kostuum zouden teksten reciteren en processies en parades zouden een deel van de actie uitmaken, net als de choreografieën van de dansers, waarin oogbewegingen en handaanrakingen samen zouden gaan met geuren van zowel aangename parfums als bijtende rook. Pilaren van wierook zouden een integraal deel uitmaken van het decor. Er zou ook een lichtshow zijn, die zowel de artiesten als de toeschouwers in veranderende lichteffecten zou doen baden."

Na afloop van dit multimediale evenement, dat maar liefst een week zou duren, zou volgens Skrjabin bovendien de wereld vergaan. Jammer genoeg zou hij dit project nooit kunnen vervolledigen. In 1915 stierf hij een voor zijn doen vrij normale dood: Skrjabin overleed op drieënveertigjarige leeftijd aan een bloedvergiftiging. Van zijn 'Mysterium' zouden enkel wat schetsen en de 'Acte préalable' of 'Inleidende Handeling' overblijven. In 1970 nam Sovjet-componist Alexander Nemtin (1936-1999) de taak op zich om een uitvoerbare reconstructie van het werk te maken. Hij wijdde hier maar liefst 26 jaar van zijn leven aan.

De Russische Chopin

Hoewel we Skrjabin vandaag de dag in de eerste plaats kennen als componist, stond hij tijdens zijn leven vooral bekend als pianist. En wat voor één! Niemand minder dan Igor Stravinsky lauwerde hem voor zijn fenomenale spel.

Zoals zoveel muzikale genieën was ook Skrjabin een muzikaal wonderkind. Hij begon zijn muzieklessen toen hij slechts vier jaar oud was. Later studeerde hij onder meer bij de Russische componist Sergej Tanejev (1856-1915), die bijvoorbeeld ook de leraar was van de legendarische Sergej Rachmaninov (1873-1943). Waar Rachmaninov echter zijn carrière begon als componist en eindigde als pianist, begon Skrjabin als pianist en eindigde hij als componist.

In het begin van zijn loopbaan schreef de jonge componist dan ook bijna uitsluitend pianomuziek. Op veertienjarige leeftijd schreef hij zijn eerste pianosonate. De invloed van Chopin is in deze vroege pianowerken duidelijk voelbaar. Net zoals zijn Poolse voorganger schrijft Skrjabin in deze periode vooral mazurka's, walsen, nocturnes, préludes en études. Het gaat hierbij stuk voor stuk om typisch laat-romantische pianowerken. Doorheen dit oeuvre vloeit bovendien ook een duizelingwekkende virtuositeit, een overdaad aan chromatische loopjes en een reeds uiterst geavanceerd harmonisch vocabularium. Het was dan ook geoorloofd toen de Russische pianist Vasily Safonov (1852-1918) Skrjabin "de Russische Chopin" noemde.

Net zoals Robert Schumann (1810-1856) had Skrjabin wat perfectionistische trekjes en liep hij een letsel op door het ietsje te ijverig instuderen van een pianowerk. Omstreeks 1891, op dat moment reeds een internationaal gerespecteerde concertpianist, kan Skrjabin bijna niet meer spelen met zijn rechterhand. Hoewel hij zijn opleiding aan het Conservatorium nooit zou kunnen afmaken, hield Skrjabin voet bij stuk en slaagde hij er toch nog in een succesvolle carrière uit te bouwen als pianist. Desalniettemin had het letsel aan zijn rechterhand verregaande gevolgen voor zijn verdere toekomst. Enerzijds betekende deze kwetsuur een ommekeer in Skrjabins compositiestijl. Vanaf deze periode krijgt de partij voor de linkerhand namelijk een steeds belangrijker aandeel in zijn pianomuziek en overstemt deze soms zelfs de partij van de rechterhand. Anderzijds begon Skrjabin door dit letsel diep na te denken over de betekenis van het leven. Een dagboekfragment uit 1891 lijkt reeds de eerste aanzetten naar zijn latere mystieke voorkeuren te herbergen:

"Twintig jaar oud: het letsel aan mijn hand heeft zich verder ontwikkeld. De belangrijkste gebeurtenis in mijn leven. Het lot stuurt me verder op mijn missie. Het obstakel voor het bereiken van het doel waarnaar ik streef: roem, glorie. Een obstakel dat, volgens de dokters, onoverkomelijk is. De eerste grote nederlaag in mijn leven. De eerste serieuze meditatie: het begin van de analyse. [...] De eerste meditatie over de waarde van het leven, over religie, over God."

In de ban van het mystiek akkoord

Na een concerttournee doorheen Europa op het einde van de jaren 1890, vestigde Skrjabin zich tussen 1903 en 1908 in West-Europa. Na enkele jaren in Parijs te wonen, verhuisde hij naar België. Het was hier dat hij de beruchte Amerikaanse occultiste Helena Blavatsky (1831-1891) ontmoette. Zij predikte begrippen als karma en reïncarnatie en introduceerde de theosofie in de westerse wereld. De ontmoeting met Blavatsky liet een grote indruk na op Skrjabin. Vanaf omstreeks 1905 beheersen theosofische ideeën namelijk het gros van zijn filosofische en compositorische output. De theosofie of esoterische wijsbegeerte, waarin verkondigd wordt dat God kan ervaren worden via spirituele extase, wordt vanaf het begin van de twintigste eeuw het intellectuele kader waarin Skrjabins oeuvre moet worden geïnterpreteerd. Relatief grootschalige orkestwerken, zoals bijvoorbeeld het symfonisch gedicht 'Le Poème de l'extase' (1905-1908), weerspiegelen zijn zoektocht naar het gebruik van muziek als een toegangspoort tot de spirituele extase.

De majestueuze Vijfde Symfonie, met de titel 'Prométhée, ou le poème du feu' (1908-1910), vormt daarbij één van de hoogtepunten. Geïnspireerd door Wagners idee van een Gesamtkunstwerk, trachtte ook Skrjabin hier om verschillende kunstvormen te verenigen tot één glorieus geheel. Uiteindelijk werd het enige niet-muzikale element in 'Prométhée' echter een zogenaamd lichtorgel, dat naargelang de harmonische progressies van de muziek bijpassende gekleurde lichteffecten in de zaal zou projecteren. Skrjabin was immers een zelfverklaard synestheet: hij beweerde kleuren te kunnen horen en klanken te kunnen zien. Het visueel versterken van de harmonie met behulp van lichtprojecties zou volgens de componist een veel intensere muzikale ervaring teweegbrengen.

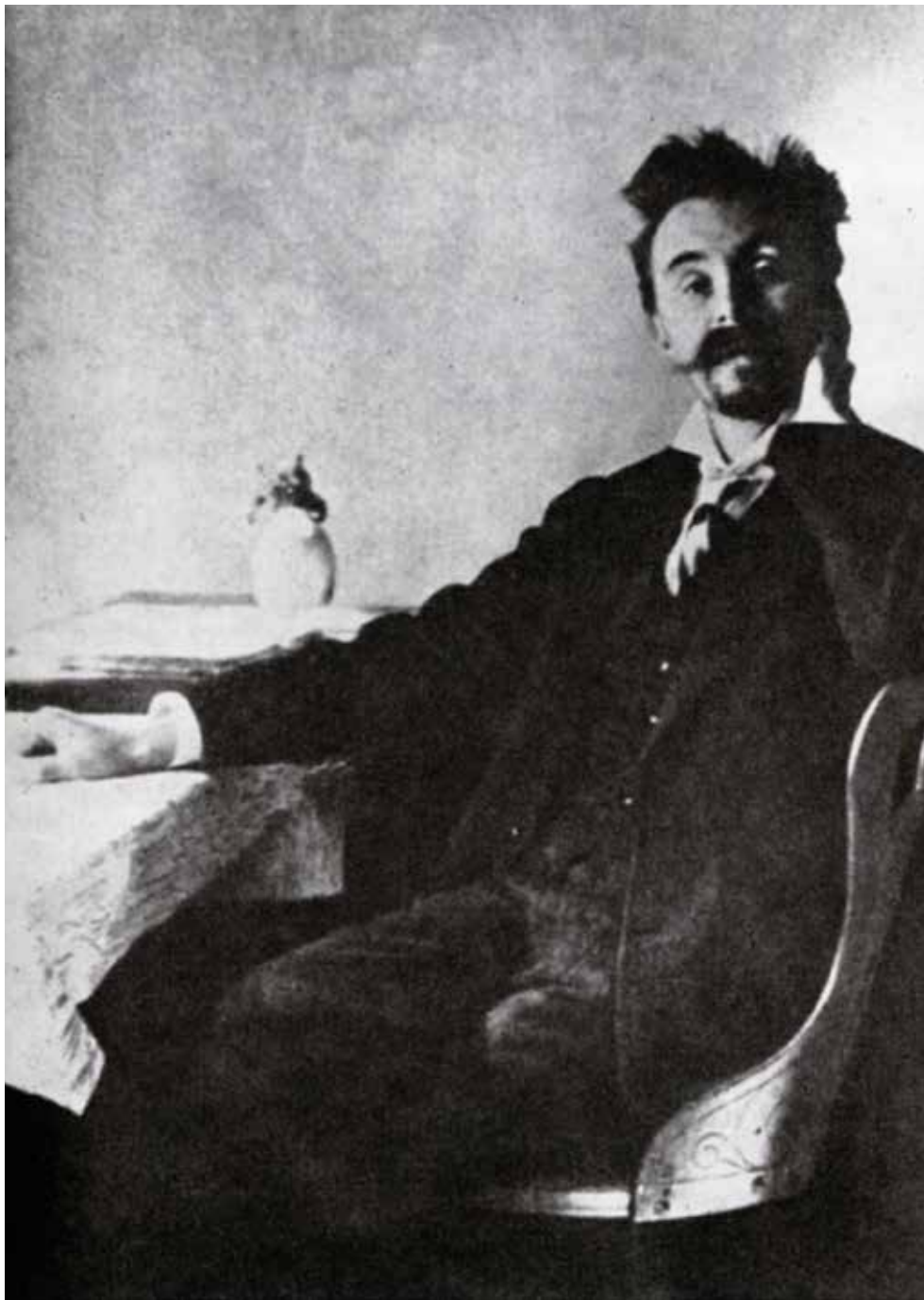
Niet alleen de toevoeging van het lichtorgel maakt 'Prométhée' echter tot een sleutelwerk in het oeuvre van Alexander Skrjabin. In dit werk laat de componist de functionele tonaliteit, met name het systeem van toonaarden en modulaties dat reeds sinds de vroege zeventiende eeuw de norm was binnen de westerse compositiepraktijk, voor het eerst volledig achter zich. Eerder dan op de tonale harmonie is 'Prométhée' namelijk volledig opgebouwd rond het zogenaamde 'mystiek' of 'synthetisch' akkoord, zoals de componist het zelf noemde. Het gaat hierbij om een dissonante opeenstapeling van kwartintervallen. Dit mystieke akkoord neemt voortaan de structurerende rol van de tonaliteit over en fungeert als een autonoom klankcentrum.

Grenzen doorbreken

Met 'Prométhée' had Skrjabin met andere woorden de grondsteen gelegd voor een volledig nieuw, intuïtief harmonisch systeem. Na afwerking van dit monumentale werk legt hij zich exclusief toe op het schrijven van pianomuziek. Tussen 1911 en 1913 voltooit hij maar liefst vijf sonates en de 'Trois études, opus 65'. In deze latere werken blijft hij zijn nieuwe en uiterst individuele harmonische taal verder uitwerken en perfectioneren. Het mystiek akkoord blijft hierbij steeds een centrale rol spelen en neemt toe in complexiteit. De late pianowerken van Skrjabin mogen dan ook ongetwijfeld als het hoogtepunt en de synthese van zijn muzikale output worden beschouwd.

Puur muzikaal gezien zijn de harmonische experimenten in deze periode amper nog in een tonale context te begrijpen. Sommige auteurs beweren dan ook dat het niet Schönberg maar Skrjabin was, die de eerste werkelijk atonale muziek componeerde. Wat vast staat, is dat de componist voortaan doelbewust alle westerse conventies rondom harmonie systematisch aan zijn laars lapt. Gedaan met obligatoire modulaties, duidelijke cadensen en klassieke vormpatronen: voortaan streeft Skrjabin in al zijn werken naar "een harmonie bevrijd van het dictatorschap van de tonaliteit". Ook op vlak van ritme waagt hij zich in zijn latere werken aan verregaande experimenten die erg vooruitstrevend zijn voor zijn tijd. Skrjabins latere werk wordt dan ook vaak vergeleken met dat van zijn tijdgenoot Wassily Kandinsky (1866-1944), de beroemde Russisch-Franse kunstschilder die als eerste tot een volledig abstracte schilderkunst kwam. Hij bevrijdde daarmee de beeldende kunst van het object en brak zo, net zoals Skrjabin, met een heleboel over de eeuwen heen vastgeroeste tradities.

door Christine Dysers

Alexander Scriabin in de periode dat hij 'Prometheus' voltooide.

3 begenadigde pianisten brengen hele dag lang hommage aan Alexander Scriabin

Honderd jaar na zijn overlijden wijden we een heuse marathon aan de pianomuziek van Alexander Scriabin (1871-1915). Drie pianisten staan in de startblokken.

De Zweedse Maria Lettberg bracht bijna haar hele leven door met de muziek van Scriabin. Met haar cd-integrale van Scriabins pianowerken verwierf ze wereldfaam. Voor Alexander Melnikov is Scriabin een van zijn vroege jeugdliefdes die regelmatig terug opflakert. Vitaly Samoshko kent u als de winnaar van de Koningin Elisabethwedstrijd 1999. Ook hij draagt de excentrieke componist een bijzonder warm hart toe. We vroegen de drie pianisten naar hun whereabouts in hun waardering voor Scriabin.

Herinnert u zich uw eerste kennismaking met de muziek van Scriabin? Was het liefde op het eerste gehoor?

Maria Lettberg: Mijn moeder draaide thuis platen met Scriabins muziek uitgevoerd door Sofronitzky en Horowitz. Ik was pas vijf of zes en weet niet of het nu echt liefde op het eerste gehoor was, maar de muziek beviel me wel.

Alexander Melnikov: Ik denk dat ik ook zijn muziek voor het eerst als kind thuis hoorde. Ik associeerde zijn muziek lange tijd met iets ontroerends en lyrisch, later transformeerde het zich eerder in nostalgie. Als kleine jongen had ik het natuurlijk wel moeilijk met de late werken.

Vitaly Samoshko: Ik kwam rond mijn dertiende voor het eerst in aanraking met Scriabin. Ik speelde toen enkele études uit opus 12 en werd op slag verliefd op zijn muziek.

Wat fascineert u het meest aan Scriabins muziek?

M.L.: Zijn emotionele bereik is extreem groot en gaat van fragiele, fijne klanken enerzijds tot extatische uitbarstingen anderzijds. Diepe geestelijke, spirituele reflecties slaan om in sensuele extase. Aan de ene kant is het abstracte, intellectuele muziek. Tegelijk heeft ze een sterke emotionele lading. Dit extreme emotionele bereik beantwoordt goed aan onze huidige tijd. We zijn sneller, impulsiever, vrijer en ook individualistischer geworden, maar we zoeken nog hetzelfde als

vroeger: een toegang tot de eigen ziel, een leven in balans met onszelf en de buitenwereld. De muziek van Skrjabin kan ons zeer goed bij deze zoektocht begeleiden.

A. M.: De contradicties vind ik fascinerend. Letterlijk alles wat Skrjabin zei, staat in contradictie met wat hij deed. Hij vond dat de viool en de stem de twee belangrijkste instrumenten waren. Toch componeerde hij voor viool alleen maar een kleine romance in zijn jonge jaren en voor zang schreef hij helemaal niets. Daartegenover staat een gigantisch oeuvre voor piano solo. Zijn geschriften en pogingen tot filosofische teksten of poëzie - die hij zelf meer serieus nam dan zijn muziek - kan men makkelijk het werk van een charlatan noemen. Maar zijn muziek - elke noot, vroeg of laat - is onberispelijk en het resultaat van perfecte compositietechnieken.

V.S.: Wat mij fascineert, is dat in Skrjabins muziek verschillende werelden samenkomen: op aarde, in de hemel, onder de grond,... zelfs futuristische werelden die nog ontdekt moeten worden. Een goed vertolker kan alles doen met zijn muziek: schilderen, toveren, vliegen,...

De extravagante mystieke en utopische ideeën van Skrjabin gaven hem het label van egocentrische gek. Vaak vormen ze een hinderpaal om zijn muziek ten volle te appreciëren. Vindt u Skrjabins filosofische ideeën relevant om zijn muziek te vertolken of kan men de muziek en de ideeën los zien van elkaar?

A.M.: Dat is een moeilijke vraag. Ik zou me nooit zelfzeker genoeg voelen om de esoterische kant volledig te verwerpen maar nadat ik geprobeerd had me in zijn denkwereld te verplaatsen, heb ik toch besloten in de eerste plaats gewoon van zijn muziek te genieten. In zijn late werken heb ik het gevoel dat hij ergens naartoe ging waar mensen geen toegang toe hebben en ik heb vaak gedacht dat zijn vroege dood niet toevallig was. Satan heeft vele gezichten ...

M.L.: Moet men de bijbel lezen om Bach te kunnen waarderen? Neen, het unieke aan muziek is toch dat ze je op haar eigen manier onmiddellijk raakt. Ik vind dat een vertolker de ideeën wel moet kennen om dieper tot de muziek te kunnen doordringen. Maar die ideeën zijn niet dwingend, de vertolker moet de vrijheid hebben zijn eigen visie te ontwikkelen. Er is geen concreet bewijs dat Skrjabin echt gek zou geweest zijn. Men had vooral kritiek op de grootsheidswaan van zijn ideeën. Die kan men echter ook beschouwen als de uitdrukking van een groot artistiek zelfbewustzijn. Skrjabin leefde in een tijd vol revolutionaire, radicale ideeën op het vlak van filosofie, religie en politiek. Skrjabins uiteindelijke doel was de bevrijding van de mensheid door de kunst. Wanneer hij zichzelf in de rol van een god ziet, dan is dat volgens mij een vorm van radicale retoriek.

Tussen opus 2 en opus 74 - een korte periode van 25 jaar - evolueerde Skrjabins muziek stilistisch zeer snel. Heeft u het gevoel dat het een logische, onvermijdelijk evolutie was?

V.S.: De evolutie van opus 2 tot opus 74 was het gevolg van zijn constante zoektocht naar nieuwe kleuren en harmonieën, kortom naar een nieuwe muziktaal.

M.L.: Zeker, Skrjabins muziek ontwikkelde zich zeer snel maar ook consequent. Hij kwam altijd terug uit bij dezelfde emotionele toestanden. Zowel in de traditionele vroege werken in majeur en mineur als in de latere dodecafonische werken staan altijd weer zinnenprikkelende sensualiteit en extatische uitbarstingen tegenover bijna immateriële reflecties. En daarvoor zocht hij voortdurend een nieuwe taal.

A.M.: Zijn stijlevolutie verliep inderdaad in logische stappen, je kan duidelijk zien wat waaruit ontstaat. Ik weiger echter zijn late werken (in tegenstelling tot Beethoven, een andere componist die een enorme stijlevolutie doormaakte) als afsluiting te zien. Het is tegelijk een kwellend en fascinerend om je te proberen voorstellen welke muziek hij nog zou geschreven hebben indien hij niet zo vroeg was gestorven.

Welke invloed heeft Skrjabin uitgeoefend op volgende generaties componisten?

A.M.: Niet veel. Zeker niet te vergelijken met de invloed die Debussy heeft uitgeoefend, die een nog groter genie was. Skrjabin is eerder een eenmalig fenomeen in de muziekgeschiedenis. Hij hoorde niet thuis in een of andere lijn van traditie. Ik heb er lang over nagedacht en ik kan in Morton Feldman wel een zielsverwante opvolger zien.

M.L.: Skrjabin was inderdaad een einzelgänger. Hij leidde geen compositieklas en had bijgevolg ook geen directe navolgers. Toch denk ik wel dat zijn muziekesthetiek een grote invloed heeft gehad op een hele componistengeneratie. Niet alleen op de zogeheten 'Skrjabinisten' Roslavets, Oboechov en Visjnegradski maar op andere grote componisten als Prokofjev, Stravinsky, Messiaen, Boulez en Stockhausen. Revolutionaire elementen in Skrjabins muziek waren de twaalftoonsmuziek (zeer duidelijk in de 'Préludes opus 74'), de vereniging van het horizontale en het verticale die naar de seriële muziek vooruitwijst, het principe van micro-chromatiek, zijn synesthetische composities met kleurenorgel en zijn werk aan het 'Mysterium', een gesamt-kunstwerk waarin alle kunsten samenkomen. Dat hij zoals Morton Feldman zou zijn gaan componeren als hij langer had geleefd, is een gewaagde stelling. Ik geloof niet dat Skrjabin zoals Feldman naar reductie zou zijn gaan zoeken om naar het vormloze te streven. Men kan zich voorstellen dat Skrjabin ook met de receptie van klank en herinnering gespeeld zou hebben, maar dan zeker op een heel andere manier. Misschien zou hij in zijn verdere zoektocht

Eerste pagina uit het manuscript van de Negende Sonate.

naar sensualiteit en extase met microtonen en elektronica zijn gaan experimenteren.

Vindt u Skrjabins pianowerken technisch veeleisend? Ik kan me voorstellen dat Skrjabin met zijn transcendente spirituele ideeën misschien bepaalde pianistische grenzen wou overschrijden?

M.L.: Zijn muziek is pianistisch comfortabel geschreven. Tegelijk is hij een van die componisten die erin slagen een brug te slaan tussen het rationele en het emotionele, door de hechte constructie en de logica van de muziek even interessant te maken als het emotioneel waarneembare klankresultaat.

V.S.: Onspeelbaar zou ik zijn muziek zeker niet noemen, maar ze vereist een zeer vlot gebruik van techniek. En dan bedoel ik niet vingers of snelheid maar wel de kunst om klank en kleur te maken en die met veel fantasie oneindig te variëren. In Skrjabins muziek zijn de mogelijkheden grenzeloos.

Om in schoonheid te eindigen een omschrijving van Skrjabins muziek in de woorden van schrijver Boris Pasternak: "...men zou bijna kunnen zeggen dat hij zich van de aarde losmaakte en in de lucht zwom. Meestal zwolg hij in een vergeestelijkte lichtheid, in een beweging van gewichtloosheid, die allerlei vormen aannam en het vliegen evenaarde."

M.L.: Zeer poëtisch! Ik vind het een treffende omschrijving van Skrjabins muziek.

V.S.: Daar ben ik het volledig mee eens.

A.M.: Ja, dat is een bekend citaat, maar ik verkies het in het Russisch.

door Chloë Herteleer

Maria Lettberg

Maria Lettberg werd in Riga geboren als dochter van een professor Russische literatuur en een wiskundige. Vanaf haar zevende stond haar leven volledig in het teken van de piano. Op haar negende gaf ze reeds haar eerste publieke concert met orkest (Beethovens Tweede Pianoconcerto). Vanuit de Letse eliteschool voor muzikaal begaafde kinderen stroomde ze door naar het Conservatorium van Sint-Petersburg. Ze vervolmaakte zich verder aan het Royal College in Stockholm en de Sibelius Academie in Helsinki. Ze volgde lessen en masterclasses bij Tatjana Zagorovskaja, Andrej Gavrilov, Paul Badura-Skoda, Menahem Pressler, Emanuel Krasovskij, Roland Pöntinen en Matti Raekallio. In 2007 nam Lettberg het volledige werk van Alexander Skrjabin voor piano solo op. Deze opnames waren een samenwerking tussen Deutschland Radio Kultur en Capriccio. Het intensief ontdekken van Skrjabin's werk motiveerde Lettberg om ook andere (minder bekende) componisten op dezelfde manier te doorgronden en onder de aandacht te brengen. Zo nam ze Alfred Schnittkes Pianoconcerti op met het Rundfunk Symphonieorchester Berlin olv. Frank Strobel en de pianocomposities van de Finse componist Erkki Melartin voor Deutschland Radio Kultur (2 cd's), in samenwerking met Delta/Crystal Classics.
www.lettberg.com

deSingel debuutconcert

Vitaly Samoshko

Vitaly Samoshko, geboren in 1973 in Oekraïne, studeerde piano bij Leonid Margarius aan het muziekconservatorium in zijn geboortestad Charkiv, en later bij dezelfde meester aan de Internationale Pianoacademie Incontri col Maestro in het Italiaanse Imola. Samoshko behaalde belangrijke internationale prijzen waaronder de tweede Prijs op de wedstrijd

Busoni in Italië (1993), in Montreal (1996) en eveneens de tweede Prijs op de wedstrijd A. Rubinstein voor pianomeesters in Israël (1998). Toen hij in 1999 de eerste prijs haalde op de Koningin Elisabethwedstrijd voor piano, betekende dit de start van een wereldwijde succesvolle solocarrière. Sindsdien heeft hij opgetreden in meer dan 25 landen, onder meer in de Tonhalle in Zürich, het Théâtre du Châtelet in Parijs, het Metropolitan Museum en de Steinway Hall in New York, het Concertgebouw in Amsterdam, de Beethovenhalle in Bonn, de Yokohama Minato Mirai Hall, de Okayama Symphony Hall en de Kyoto Concert Hall in Japan en het Teatro Gran Rex in Buenos Aires. Hij was te gast op talloze grote festivals, zoals het Klavier-Festival Ruhr in Duitsland, het Montpellier Radio France en het Besançon Festival in Frankrijk, het festival Música Romântica in Zwitserland, het Yokohama International Piano Festival in Japan, het Savannah Onstage Festival in de VS, het Canadese Festival International de Lanaudière, het Festival d'Echternach en het Bourglinster Festival in Luxemburg, het Chopin Piano Festival in Polen en het Festival van Vlaanderen, het Festival d'Aulne en het Festival de Wallonie. Samoshko gaf concerten met wereldberoemde orkesten als het Filharmonisch Orkest van Tokio en de New Japan Philharmonic, het Orchester der Beethovenhalle, het Brabants Orkest, het symfonieorkest van Sint-Petersburg, het Nationaal Orkest van België, steeds onder leiding van gereputeerde dirigenten als Charles Dutoit, Marc Soustrot, Gilbert Varga, George Octors, David Shallon, Louis Langrée en Arthur Fagen. Samoshko's debuut-cd uit 2003 bevat werken van Schubert, Schumann, Skrjabin en Prokofjev (Lineair Art Transfer). Zijn tweede cd met études van Skrjabin werd door Klara bekroond met de prijs van 'Beste Internationale cd uit 2005'. Zijn derde cd bevat de 'Etudes-Tableaux' van Rachmaninov. Samoshko geeft regelmatig masterclasses en sinds 2005 is hij professor aan het Conservatorium van Gent.
www.vitalysamoshko.com

deSingel debuutconcert

Alexander Melnikov

Alexander Melnikov (°1973, Moskou) kreeg op zesjarige leeftijd zijn eerste muzieklessen aan de Centrale Muziekschool van Moskou. In 1997 studeerde hij af aan het Tsjajkovski Conservatorium in de klas van Lev Naumov. Hierna studeerde hij in München bij Elisso Wirssaladze en volgde hij lessen bij Andreas Staier en Carl-Ulrich Schnabel aan de Fondazione per il Pianoforte te Italië. Tijdens zijn studies werd hij in laureaat van de Koningin Elizabethwedstrijd (1991). Alexander Melnikov werkt regelmatig met vooraanstaande orkesten samen zoals het Russisch Nationaal Orkest, Tokyo Philharmonic, Gewandhausorchester Leipzig, Philadelphia Orchestra, Koninklijk Concertgebouworkest, Rotterdam Philharmonisch, BBC Symphony Orchestra en dirigenten als Mikhail Pletnev, Valery Gergiev, Teodor Currentzis, Charles Dutoit, Paavo Järvi ea. Naast het solorepertoire speelt kamermuziek ook een belangrijke rol in Melnikov's muzikale activiteit. Hij vormt een vast duo met Isabelle Faust en geeft regelmatig concerten met Georg Nigl, Vadim Repin, Natalia Gutmann, Joeri Basjmet, Alexander Rudin, Pieter Wispelwey, Jean-Guihen Queyras, Truls Mørk en met pianisten Andreas Staier, Boris Berezovski en Alexej Lubimov. Regelmatig speelt hij ook pianoforte en werkt hij samen met Concerto Köln. Op het label Harmonia Mundi nam Melnikov cd's op met solowerken van Brahms, Skrjabin en Rachmaninov, kamermuziek met Isabelle Faust, Jean-Guihen Queyras en Teunis van der Zwart en pianoconcerti van Sjostakovitsj met het Mahler Chamber Orchestra olv. Teodor Currentzis. Melnikov's opname van de integrale Preludes en Fuga's van Sjostakovitsj op het label Harmonia Mundi werd door BBC Music Magazine uitgeroepen tot één van de 50 beste cd's ooit en werd bekroond met de Choc de Classica 2010 en de Jahrespreis der Deutschen Schallplattenkritik. De opname van de integrale vioolsonates van Beethoven met Isabelle Faust ontving oa. de Gramophone Award

en de Echo Klassik 2010. Hun laatste cd, met Vioolsonates van Brahms, is net verschenen. In het seizoen 2015-16 begint Melnikov een reeks concerten waarbij hij telkens op drie verschillende klavierinstrumenten speelt al naargelang de stijlperiode van de werken. Hoogtepunten van het komende seizoen zijn concerten met de Camerata Salzburg, met het Seattle Symphony Orchestra en het Vancouver Symphony Orchestra. Daarnaast zet hij zijn samenwerking met het Mahler Chamber Orchestra, met het Freiburger Barockorchester en met de Tapiola Sinfonietta verder.

deSingel tijdlijn

zo 20 sep 2015

Skrjabin Discovery

do 9 jan 2014

Alexander Melnikov

lecture recital Mozart

ma 6 jan tem. wo 8 jan 2014

Alexander Melnikov

masterclasses piano & kamermuziek

26 okt 2013

Alexander Melnikov

Schubert, Brahms, Skrjabin, Prokofjev

do 22 nov 2012

Le Concert Olympique olv. J. Caeyers Beethoven Concerto nr 5 'Emperor'

12 jan 2012

Alexander Melnikov

Sjostakovitsj Integrale Preludes & Fuga's

24 mrt 2011

Alexander Melnikov & Isabelle Faust & Jean-Guihen Queyras

Haydn, Beethoven, Schumann

8 mrt 2009

Dvorák Happening

deFilharmonie olv. Libor Pesek
(Pianoconcerto)

Alexander Melnikov & Isabelle Faust & Jean-Guihen Queyras (Dumky Trio)

Binnenkort in deSingel

Frank Braley piano **Vlad Weverbergh**
klarinet **Luk Nielandt** hobo **Dirk Noyen**
fagot **Luc Bergé** hoorn **Roland Herret,**
Claudia Schwarzl viool **Sergio**
Trujillo altviool **Tobias Wögerer** cello
Hendrik-Jan Wolfert contrabas

Wolfgang Amadeus Mozart

Klarinetkwintet in A, KV581 (originele versie en versie voor klarinet en piano)

Kwintet voor piano en blazers in Es, KV452 (originele versie en versie voor octet blazers en strijkers)

wo 23 sep 2015 | Blauwe zaal | 20 uur
€ 24, 20 (basis) | € 20, 16 (-25/65+) | € 8 (-19 jaar)
gratis inleiding Bernard De Graef in gesprek
met Vlad Weverbergh | Blauwe foyer | 19.15 uur

architectuur
dans
theater
muziek
in deSingel

---

t +32 (0)3 248 28 28
Desguinlei 25
B-2018 Antwerpen

---

www.desingel.be
 deSingelArtCity

deSingel is een kunstinstelling van de Vlaamse Overheid

Vlaamse
overheid

Provincie
Antwerpen

mediasponsors

dS
De
Standaard

Knack

CANVAS